

Fransa ve Türkiye: Yüzyıllara Dayanan Bir İlişki için Yeni Ufuklar.

Laurent FABIUS*

Fransa Cumhurbaşkanı, Türkiye ile « istikrarlı ve güven verici bir ilişkinin » tescimi konusunda Fransa'nın iradesini yeniden dile getirdi. Bu ilişki, ülkelerimiz arasında yüzyıllara dayanan dostluğu, ekonomik bağlarımızın yoğunluğunu, ve özellikle Suriye krizi olmak üzere birçok güncel konuya dair ortak görüşümüzü yansıtmalıdır. Cumhurbaşkanı'nın Türkiye'ye gerçekleştirebileceği ziyareti en iyi şekilde hazırlamak için, ikili ilişkilerimize gecikmeksizin yeni bir ivme kazandırmak arzusunda'yım.

Türk-Fransız İlişkileri Köklü Bir Tarihe Sahip Zengin İlişkilerdir

Mare Nostrum'un her iki tarafında yer alan, Fransa ve Türkiye, 1536 yılında I.François ve Kanunî Sultan Süleyman arasındaki ittifakla doğan ve yüzyıllardır var olan diplomatik ilişkileriyle gurur duyabilirler. Ülkelerimiz arasındaki bilgi alışverişi o tarihten beri çok çeşitli alanlarda gelişmiştir. Özellikle Aydınlanma felsefesi ve Fransız Devrimi fikirleri olmak üzere, Fransa'nın, Osmanlı İmparatorluğu reformcuları ve daha sonra da genç Türkiye Cumhuriyeti üzerindeki etkisi biliniyor. Öte yandan, hafızalarımızda yer etmiş Türkiye Mevsimi'nin başarısının hatırlattığı gibi, Türkiye, Fransa'da her zaman hayranlık uyandırmıştır. Bugün, değişim ve dönüşüm sürecinden geçmekte olan İslam dünyasında « Türk modeli »'nin yenilenmiş bir ilgi uyandırdığını görüyoruz.

Sağlam Bir Ekonomik Temel

Ekonomik ve ticari ilişkilerimizin önemi çoğunlukla tam olarak bilinmiyor. Fransa'nın yurtdışındaki en eski ticaret odası olan Türkiye'deki Fransız Ticaret Odası, kısa bir zaman önce 127. kuruluş yıldönümünü kutladı. Bugün Türkiye'nin, dünyadaki müşterilerimiz arasında 12. sırada, ihracatımızda ise, Avrupa Birliği ülkeleri ve İsviçre haricinde, Brezilya ve Hindistan gibi yükselmekte olan ülkelerin ise çok önünde, 5. sırada yer aldığını kim biliyor ? Ticari ilişkilerimiz son yıllarda büyük ölçüde gelişti. Son 10 yılda, Türkiye'ye ihracatımız 2,5 misli arttı. Fransa, Türkiye'nin tedarikçileri arasında 7. sırada yer alıyor ve Türkiye'deki başlıca yatırımcılardan biri.

Türkiye'de, birçoğu sanayimizin en değerli kuruluşları arasında yer alan, yaklaşık 400 Fransız şirketi faaliyet gösteriyor. Bunlar 100 bin civarında istihdam yaratıyor. Yakın zaman önce, Aéroports de Paris TAV'ın en büyük hissedarı oldu. Yüksek teknoloji sektörlerindeki Fransız varlığı önem arz etmekte : Renault elektrikli ilk aile otomobilini Bursa'da üretecek ; rüzgar enerjisi sektöründe olduğu gibi taşımacılık sektöründe de çok faal olan Alstom'un ise dünyadaki en modern elektrikli güç transformatör fabrikalarından biri Gebze'de bulunuyor. Özellikle A318-320 ve A330-340 tipi uçaklar ile ilgili olmak üzere, Türk Hava Yolları Airbus'ın en önemli müşterilerinden biri haline geldi. Türk Havacılık ve Uzay Sanayii (TUSAŞ) A350'nin kanatçıklarının geliştirilmesi konusunda Airbus'la ortak, aynı zamanda A400M'in üretiminde yüzde 5,8 hisseyle Airbus Military konsorsiyumuna iştirak ediyor. Türkiye'de yerleşik diğer önemli şirketler arasında, Thalès ve GDF Suez'i de sayabiliriz. Schneider Electric, Air Liquide, Safran veya Dassault system Türk müşterilerine kendi çözümlerini sunuyorlar. BNP veya AXA ve Groupama gibi Fransız şirketler ise Türk bankacılık ve sigorta sektörünün büyümesine katkı sağlıyorlar. Carrefour, Leroy-Merlin veya Décathlon gibi şirketler Türkiye'de perakende alanında devamlı olarak büyüme gösteren şirketler... Listeyi daha da uzatmak mümkün..

Canlı Ve Örnek Teşkil Eden Kültürel Bir İşbirliği

Fransa, mükemmellik derecesini haiz 10 adet frankofon eğitim kurumuyla Türkiye’de etkileyici bir eğitim teşkilatına sahip. 1868 yılında İstanbul’da kurulan ve enderûn mekteplerinin bir mirasçısı olan Galatasaray Lisesi ile aynı adı taşıyan ve 1992 yılında kurulan Galatasaray Üniversitesi en değerli eğitim kurumlarından. Ankara, İstanbul ve İzmir’de bulunan kültür merkezlerimiz ile Adana’da yer alan Alliance française, kültürel ilişkilerimizin canlılığına katkı sağlıyorlar. Erasmus programı, Türk ve Fransız öğrencileri arasında gitgide artan bir hareketlilik sağlamaktadır. Burs programları da söz konusu öğrenci değişimlerini teşvik etmektedir.

Bilimsel alanda, « Boğaziçi » programı sayesinde her yıl ortaklaşa mükemmellik derecesinde projeler yürütüyoruz. Neredeyse bir yüzyıldır İstanbul’da yerleşik olan ünlü « Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü », beşeri ve sosyal bilimlerde Türk medeniyeti üzerine uzmanlaşmış araştırmacıları ağırlamaktadır.

Dış Politikada Sıkı Bir İstişare

NATO bünyesinde müttefik olan Fransa ve Türkiye, özellikle Afganistan ve Balkanlar’da olmak üzere çeşitli ülkelerde birlikte görev yapıyorlar. Son on yılda Türk diplomasisinin ufkunun belirgin bir şekilde genişlemesiyle, birlikte çalışma imkanlarımız da arttı. Türkiye ve Fransa birçok bölge için (Yakın ve Ortadoğu, Kafkasya, Balkanlar...) ortak bir ilgi duyuyorlar. Son yıllarda, Türk dış politikasının bir önceliği haline gelen Afrika kıtası Türk-Fransız işbirliğinin yeni bir alanını oluşturabilir.

« Arap Baharı » köklü düzen ve anlayışların yeniden sorgulanmasına yol açmıştır. Otoriter rejimlerin tutuculuğuna mahkûm olmuş ve demokratik süreçlere kapalı bir İslam dünyası tezi artık gündemde değil. Halklar harekete geçerek, özgürlük ve adalet özleminin evrensel olduğunu ortaya koydular.

Fransa ve Türkiye, Arap halklarının meşru taleplerine ve çoğulcu ve demokratik kurumlara doğru yürüyüşlerine destek vererek, bu kırılmanın önemini kavradılar. Bugün, « Suriye Halkı Dostları Grubu » çerçevesinde, Suriye ihtilafına bir çözüm bulmak, Beşar Esad’ın yönetimden ayrılmasını sağlamak amacıyla rejimi üzerinde baskıyı artırmak ve muhalifler arasında daha büyük bir uyum için çalışan ülkeler arasında ülkelerimiz en faal olanlarındandır.

Bu vesileyle, Suriyeli mültecileri ağırlama konusunda Türkiye’nin sarfettiği çok büyük çabalar için Türk halkına minnetimi ifade etmek istiyorum. Gitgide artan mülteci akınının ne derece ağır ve önemli bir sorun olduğunun farkındayım. Bu nedenle, geçtiğimiz Ağustos ayında Kilis’te bulunan mülteci kampına gerçekleştirdiğim ziyaretin hemen akabinde, Sayın Ahmet Davutoğlu’nun da katıldığı, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi çerçevesinde 30 Ağustos 2012’de insani konularla ilgili bakanlar düzeyinde bir toplantı düzenlenmesi için girişimde bulundum.

Hassas Konular Üzerinde Açıksözlü Bir Diyalog

Suriye konusunda ülkelerimiz arasında kurulan işbirliği örnek teşkil ediyor. İlişkilerimizde oluşabilen gerginliklere rağmen aramızdaki diyalogu muhafaza etmeyi başarabildik. Herkesin birbirine bağımlı olduğu bir dünyada Türkiye ve Fransa, farklılıklarımızın üstesinden gelebildiğimiz veya en azından bunları dinginlik içinde kabul ettiğimiz bir ilişki çerçevesinde geleceğe birlikte bakmalıdırlar.

Türkiye’nin AB’ye Üyelik Müzakereleri

İçinde yer aldığım hükümet, François Hollande’un da vurguladığı üzere, Fransa’nın ve Avrupa Birliği’nin temel bir ortağı ve uluslararası alanda ve bölgede önemli bir aktör olan Türkiye ile

ilişkilerimizi geliştirmeyi arzu ediyor. Uluslarımızın geleceği birbirine bağlı. Avrupa Birliği'nin güçlü, sağlam ve dinamik bir ekonomiye sahip bir Türkiye'ye ihtiyacı var, tıpkı Türkiye'nin, dış ticaretinin %50'sini, dış yatırımlarının ise %90'nını temsil eden Avrupa Birliği'ne ihtiyacı olduğu gibi.

« Pozitif gündem »'in kabul edilmesi ve vize serbestisi için bir perspektifin açılması sayesinde, elimizde ilişkilere fayda sağlayacak birkaç araç bulunuyor. Geçmişteki taahhütleri göz önünde bulundurarak ve gelecekle ilgili önyargıda bulunmaksızın Türkiye ile üyelik müzakerelerine iyi niyet ile devam etme düşüncesindeyiz. Yolun sonunda nihai kararı verecek olan Türk halkı ve diğer Avrupalı halklardır. Avrupa projesinin özünde bireysel ve kolektif özgürlükler yer alır. İnsan haklarının ve sivil özgürlüklerin daha fazla geliştirilmesi gerekmekte ve biz de, bu konularda Türkiye ile çalışma arzusundayız.

Bu bağlamda, 1 Ekim tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde yaptığı konuşmada, Türkiye'nin AB, ABD ve NATO'daki müttefikleriyle ilişkilerinin sadece bir dış politika ve güvenlik tercihidir ibaret olmadığını, bunların ortak değerler temelinde yürütülen ilişkiler olduğunun altını çizen ve bunun Türkiye'nin reformlar yolunda ilerleme sağlamasını gerektiği sonucuna bağlayan Cumhurbaşkanı Gül'ün sözlerine katılıyorum.

Ermeni Soykırımı Konusu

Ermeni soykırımı meselesi, çoğu kez ikili ilişkilerimizi karartan dikenli ve zor bir konudur.

Türkiye'de birçok insan Fransa'yı « Ermeni tezlerini » benimsemekle suçluyor ve ona sitem ediyor. Fransa'da ise, Türkiye'nin Ermeni kökenli vatandaşlarımızın atalarının yaşadığı dramı önemsiz gibi göstermeye, hatta inkâr etmeye çalıştığı izlenimine sahibiz.

Bazı şeyler değişiyor: meslektaşım Ahmet Davutoğlu, anlamlı bulduğum cesaretlendirici açıklamalar yaptı. Kendisi, « Ermenilerin karşılarında kendilerini dinleyen biri var. Ben, 1915'te hiçbir şey olmamıştır diyen bir Dışişleri Bakanı değilim » demiştir.

Bana gelince, beraberinde getirdiği kıyım ve göçlerle, Osmanlı İmparatorluğunun yavaş yavaş parçalanması sırasında Türkiye'nin yaşadığı acıları da gözdardı etmiyorum. Bununla birlikte, Anadolu'da Ermeni kültürünün yok oluşunun, Türkiye'yi 1915'te açılan yarayı kapatmak için yapılması gerekenler üzerinde düşünmeye sevk etmesi gerektiği kanısındayım.

Bir gün, yakın bir gelecekte, tarihi doğru ve sukûnet içinde okuyabilmemizi ümit ediyorum. Bu beklenti ile, emanetçileri olduğumuz mirasların çeşitliliğine saygı duyarak yaşamayı öğrenmeye çalışmamız lazım.

Asla barışamayacakları düşünülen Fransa ve Almanya, hem bazen acı verici de olsa, bir hafıza ve hakikat çalışmasını sebatla yürüterek, hem de eski önyargılardan kurtulmaları ve bir Avrupa bilinci geliştirmeleri için genç nesillere yönelik hatırı sayılır bir eğitim gayreti göstererek bu alanda örnek oldular.

Türk-Fransız İlişkilerinin Yeni Ufku

Zengin Bir Siyasi Diyalog

Cumhurbaşkanı Hollande göreve gelir gelmez, üst düzey görüşmeler artış gösterdi. Cumhurbaşkanı, Şikago'da NATO zirvesi çerçevesinde mevkidaşı Abdullah Gül ile, Rio'da ise sürdürülebilir kalkınma konferansı vesilesiyle Başbakan Erdoğan ile görüşmüştür. Bana gelince, mevkidaşım ve

dostum Ahmet Davutoğlu ile İstanbul, Paris ve Ankara olmak üzere üç defa görüşmekten kıvanç duydum.

Son aylarda, siyasi anlamda görüşmelerimiz, başta Suriye olmak üzere, bölgesel krizler üzerinde yoğunlaştı. Daha genel anlamda ise, Ortadoğu'daki gerginlikler ve « Arap Baharı » ülkelerinin geçirdiği süreçler, özellikle de bu ülkelerin yeniden yapılandırılmalarına ve altyapılarının modernleştirilmesine destek anlamında somut üçgen işbirliklerine olanak sağlayabilecek sürekli bir istişareyi gerekli kılmakta.

Bundan böyle, Cumhurbaşkanı'nın Türkiye'ye yapacağı ziyaret perspektifinde ikili ilişkilerimizin iyileştirilmesi yönünde çalışmamız gerekiyor. 20 yıldan fazla bir süreden beri Türkiye'ye Fransa tarafından Devlet ziyareti gerçekleştirmediği için, ikili ilişkilerimiz açısından böyle bir ziyaret daha da anlamlı olacak.

İşbirliğimizin Gelişmesi İçin Meşru Hedefler

Kültürel ve bilimsel alanlarda, iç güvenlik, adalet ve ekonomi alanlarında, kısacası işbirliğimizin her sektöründe yapmamız ve geliştirmemiz gereken daha pek çok şey var.

Paris'te Türk Kültür Merkezi'nin (Yunus Emre Merkezi) açılma perspektifi önemli bir aşama oluşturuyor. Böylelikle Türkiye, kültür ve dil konusunda tanıtım için bir gerece sahip olacak.

Bilim alanında ise, enerji, yakınsama teknolojileri, tarımsal gıda ve uzay sektörleri gibi en stratejik sektörlerde ilişkilerimizi güçlendirmemiz önem taşıyor. Bu çerçevede, araştırmalara mali kaynak sağlayan kurumlarımız arasında bir ortaklık kurmak yararımıza olacaktır. Ülkelerimizdeki üniversitelerin, ilişkilerimizdeki ekonomik aktörlerle bağlantı içinde, yenilikçi dallarda daha fazla ortak diplomalar geliştirmelerini ve değişimlerin güçlendirilmiş bir hareketlilik vasıtasıyla yoğunlaşmasını temenni ediyorum.

Son olarak Fransa, Türkiye ile terörle mücadele alanında uzun süreden beri aktif bir işbirliği yürütüyor ve bu amaçla adli güç ve polis gücü anlamında önemli imkanlar seferber ediyor. Bugüne kadar yapılanların teşvikiyle ve iki ülke İçişleri Bakanlarının 2011 yılında imzaladıkları iç güvenlik anlaşması çerçevesinde Fransa söz konusu çabalarına devam etmek istiyor.

Adalet alanında, özellikle iki ülke adli sistemlerini, uluslararası uyuşturucu kaçakçılığını ve idari yargı alanını konu alan ilişkilerimiz, örneğin terör ile mücadele, geçici tutuklama tartışması, aile içi şiddet gibi konular üzerinde yürütülen nokta çalışmalarla önümüzdeki aylarda gelişebilir.

Ekonomik alanda ise, Türk pazarına ilgi duymaları için başta KOBİ'ler olmak üzere şirketlerimizi cesaretlendirmek ve Türk şirketlerini de Fransa'da yatırım yapmaya teşvik etmek için yapılması gereken daha çok şey var.

Çalışmalarımızı yoğunlaştırmak istediğimiz sektörler arasında, tarımsal gıda sektörünü saymak isterim. Tarım alanındaki alışverişlerimiz şu an ikili ticaretimizin %5'inden azını oluşturuyor. Bu da, iki büyük tarım gücü olan ülkelerimizin potansiyelinin çok altında bir rakam. Ankara'daki büyükelçiliğimize yeni atanan tarım işlerinden sorumlu müsteşarımıza verilen görevler arasında söz konusu alışverişlerin artırılması ve bu alanda yoğun bir işbirliği bulunuyor.

Fransız ve Türk şirketleri, uluslararası alanda tanınan bir uzmanlığa ve bilgi ve tecrübeye sahipler. Birlikte yeni pazarlar fethetmek için ekonomik ortaklıkları geliştirmek amacıyla, Dış Ticaret'ten sorumlu Fransız ve Türk Bakanlıkları, özellikle Coface ve Türk Eximbank tarafından yönetilen

« üçüncü ülkeler » dediğimiz pazarlarda seferber edebileceğimiz finansal araç ve gereçlerimizin bir değerlendirilmesini yapıyorlar.

Söz konusu hedeflerle ilgili sağlanan ve sağlanacak ilerlemeler bugün ilişkilerimizin geleceğine iyimserlikle ve iddialı bir şekilde bakmamızı sağlıyor. Bundan mutluluk duyuyorum. Kendi adıma bu doğrultuda güçlü bir şekilde ve inançla çalışacağım.

***Laurent Fabius Fransa Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı'dır. Bu makale derginin Sonbahar 2012 sayısında yayınlanmıştır. Daha fazla bilgi için lütfen www.turkishpolicy.com sitesini ziyaret ediniz.**